

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11819

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1941

P O L E M I C I .

1942

sceua le persone, ne sapea la lingua. Nemo vero facile mirabitur, eum sic habitum fuisse in Regione Sacris catholicis in primis addicta, qui praesens ejus Scriptum legerit, quod satis impudenter Maximiliano Bob. Regi, miti Principi dicavit. In prima ejus Parte exagitat Missae Ritus ab Introitu usque ad Canonem, in secunda inde ad Orationes Secretas, in tertia inde usque ad finem, in quarta Missae, ut ait, Abusus et Abominationes persequitur. An Bern. Occhino, an P. P. Vergerio, an quo alio magistro usus, an originem suam antiquissimae Pramperorum Prosapiae, cuius Heroes aliquot recenset Job. Jos. Capodaglius in Udine illustrata, debuerit, quibus deinceps fatis in Germaniam delatus usus fuerit, haftenus non reperi. Ad calcem Operis visitatur pictura linearis ejus Icon barbata, librum tenens, quam ambit in orbem Versus: Mittam vobis Spiritum Paracletum. Et dabo vobis Spiritum novum. Et ille vos docebit omnia. 1560.

D.

878 Codex chartaceus germ. lat. gall. Sec. XVI. Folior. 35. f. congestus est e Monumentis sequentibus: Epistola germanica Job. Friderici Saxoniae Ducis, Electoris et Burggravii Magdeb. ad Job. Bugenhagen, Greg. Pruck et Phil. Melanchthonem data Aldenburgk Freytag post Invocavit. Anno 1547. qua nunciat,

Denis Codd. Theol. V. I. P. II.

2. Martii caesum a se cum 1500. Equitibus et 4000. Peditibus, quos inter et Caesarei, captumque Albertum March. Brandenburgicum, qui pro Mauritio Sax. Duce Rochlicium insederat. Init: *Wir wissen euch gnediger mainung nicht zu bergen, das sich hertzog Moritz die vorgangene tag, als wir etzliche unser Reutter vnd backenschützen in andern sachben von Colditz abgefördert &c.* Vide Sleidani L. XVIII. Sed laureatas has Literas non multo post secuta est Rochlicii receptione et Pugna ad Mühlbergam.

Fol. 2. Job. Hoppii Budissensis, tunc Professoris in Acad. Regiomontana, sed eodem anno dimissi Literae datae 13. Martii 1553. ad Balth. Sartorium Saxonem Oschatz. Cracoviae iter in Italiam meditantem. Laudatur primo studium ejus in corrigendis stellarum motibus, suadetur pro itinere praedicto potius oblata conditio Vitebergæ in Academia, deploratur infelix rerum facies Regiomonte orta ex Osiandrismo, Mörlinum ad discessum compulsum a Principe, (Alberto Brandeb.) missionem impetrasse D. Pontanum, Cödricum et M. Wagnerum, quod noluerunt consentire in receptionem cujusdam Professoris Pädagogici nomine M. Urbani Stürmeri Sectæ Osiandriæ. Hanc Lernam solus Brentius nobis obiecit, qui nescio quo fuco et quibus labyrinthis Osiandri deliria inuoluere atque tegere uoluit. Nam rogatus a Principe, ut suam quoque de hac controuersia perscri-

A a a

perscri-

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11819

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1943

C O D I C E S

1944

perscriberet sententiam, maluit ille (corruptus, ut audio, munerere) conciliationem quandam inter Christum et Belial instituere, quam damnatione dogmatis eam etiam in Colloquio Wormatiensi Cod. DCCCLXVI. relato, saltem expresso Osiandri nomine recusavit) animos exculceratos magis irritare, et occasionem euamenti nouas execrationes dare. Sed Princeps abutens bac conciliatione simpliciter affirmat, se ex Brentij scriptis intelligere, quod dogmata Osiandri omnia approbet et vera atque pia iudicet &c. et plura in hanc sententiam. Extrema de Novis Germaniae agunt. Hoppii et Sartorii Articulos vide, si lubet, in Joecheri Lexico, fontibusque ibi indicatis.

Fol. 4. Literae Francisci I. Regis Galliae ad Principes Protestantes Germanos, qui per Legatos apud eum intercesserant, ne suppicia de Lutheranis in ejus regno fumerentur, datae: A Viricon (sic) sur seyne XIX. feburier. Anno 1545. hoc initio: Tres illustres Princes et Estats, Nos tres chers et grands amys. Salut. Estant dernierement vos Ambassadeurs aupres de nous, ils nous parlerent de vostre part du mesme propos, dont par vos lettres du 2^e. de ce moys &c. Rogat illos, ne se internis Regni ejus negotiis misceant, Vous aduisant, que nous auons delibere a faire garder et enseigner les Sainctes ordonnances, Coustumes, constitutions qui y ont este obseruez du temps de nos Predecesseurs

Roys, et faire tresbien punir et chastier ceulx qui y contreviendront et les transgresseront, chose toutefois qui n'a rien commun a notre amytie &c. Ita, qui domi cremabantur, aut in furcam agebantur, fovebantur alibi gentium. Addit Rex aliqua etiam de Pace cum Caesare inita, cum Anglo ineunda.

Fol. eod. p. 2. Edictum Job. Friderici Ducis Electoris Saxoniae ad Senatum Vittebergensem datum: Torgau Sontags nach Johannis Baptiste. Anno 1546. quo jubet ob impendens Bellum Religionis armari, et praesto esse ad suum aut Praefectorum suorum mandatum. Init: Wyr geben euch zu erkennen, das wyr aus vielen Statlichen vnd glaubwirdigen Zeitungen, so teglich an uns gelangen, Auch sunst in erfahrung kkommen &c.

Fol. 6. Literae datae a Job. Pfeffinger, Alex. Alelio, Job. Forster, Ge. Majore, Phil. Melanchthon, Dan. Greiser, Casp. Leimer e vicina Saxonia, Idibus Februarii. Anno 1555. Venerandis Viris eruditione et virtute prestantibus, pastoribus docentibus vocem Euangelij incorruptam in finibus Bohemiae et Lusatiae. Amicis suis &c. Ducentos circiter, referente Sleidano L. 25. Ecclesiae Ministros e Bohemia migrare jufferat Rex Ferdinandus. Intelleximus, ajunt Vicini nostri, magno cum dolore, odio pure doctrinæ pastores istic ex Ecclesiis eiici, et uagari iam in Exiliis Viros honestos et innocentes, piis

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11819

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1945

P O L E M I C I .

1946

*pias Coniuges eorum, et paruos
greges puerorum. Hos igitur con-
solantur, et hortantur, ut voce
et scriptis Suos confirment. Fiat
illustris Antitefis utriusque gene-
ris dogmatum. Papæ factio defen-
dit multa manifesta idola &c.
Querelae maximaæ contra vetita
Sacerdotum Conjugia et Ordina-
tionem petendam ab Episcopis.
Extat haec Epistola inter Mel-
anchthonianas editas Lugd. Bat.
1647. p. 361. 8.*

*Fol. 9. Dissertatio epistolica
ανωνυμως data 25. Junij 1545.
hujus initii: In questione illa pro-
ximis literis a te quesita, cum duo-
bus verbis responderem, Nos vti-
que et babere et non babere Do-
minicam diem, pollicitus sum co-
piosorem responsionem, quam cum
dei gratia hic subscribam. Veni-
tatis igitur momentis in utramque
partem, ut erat illius, quemad-
modum nostri aevi, omnem mo-
vere lapidem, ita concludit:
*Hinc babes mi frater, quo modo
et quo sensu dixerim, nos et ba-
bere, et non babere Dominicam
diem; babere quidem quo politi-
cus ordo in Ecclesia retineatur,
ita tamen ut illum ordinem diei
minime astringamus, siquidem il-
lam Ecclesiam non improbaremus,
que alio ad id die vteretur. Non
babemus, quia Vir pius et cri-
stianus omnes dies ex quo sacros
absque discrimine babere debet &c.
Scriptum hoc αντογεαφον esse,
non paucae refectiones et incul-
cationes suadent.**

*Fol. 11. Articuli quidam de
religione propositi Vinmariae a*

*Legatis Electoris Palatini et Du-
cis Würtemb. five: Artickl zu
Weimar fürgelegt vnnd berath-
schlagt, auff fürbringen der ge-
santen des Churfürsten am Rein,
vnnd Hertzogen von Würtem-
berg in Sachen der Religion. In-
gressus est ejusmodi: Den 12
Januarij sind zu Weimar versam-
let, auf erfordern der jungen
Hertzogen zu Sachsen doselbs,
ber Amforff, D. Schnepff, Vic-
torinus (Strigelius) Stoltz und
Aurifaber &c. Duces sunt Fra-
tres J. Fridericus I. J. Wilhel-
mus et J. Fridericus jun. Annus
vero 1554. Agunt hi Articuli
de damnandis Zwinglio, Majore,
Osiandro, lite de libero Ar-
bitrio, et Schwenkfeldio, de Lap-
sis sub certis conditionibus reci-
piendis, de Concilio Nationali,
de Forma Colloquiorum, de
Formula Doctrinae, de inutili-
bus Scriptitationibus, de Unifor-
mitate Ceremoniarum, de Cen-
suris eccl. et Confistoriis. Minus
nota videtur Transactio haec
Vinmariensis.*

*Fol. 15. Casp. Huberini Scrip-
tum Apologeticum pro Impera-
tore et Formula Interim, datum
Anno 1550. Constat Praefatio-
ne ad Lectorem Christianum,
XX. Articulis, quibus ostenditur,
mentem Caroli non esse, ut Ec-
clesiam Christianam persequatur,
XX. Articulis, quibus Turcarum
Imperator persecutor Ecclesiae
probatur, Judicio, quomodo De-
clarationi Caesareae morigeran-
dum fit, demum XX. Articulis
seu Obstaculis recipiendi in to-*

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11819

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1947

C O D I C E S

1948

tum Papatus. Praefatio ita orditur: *Diese nachvolgende zwanzigk artigkell seintt fürnehmlich vnd am meistenn darumbe gestellt wordenn &c.* Quantum inutilium Literarum! Istud Scriptum non reperi apud eos, qui de Huberino tractarunt. Consule et Indicem.

Fol. 25. Literae Provinciae Styriae ad Provinciales Austriae infer. datae Gräcz. Erichstag nach Vnser lieben framen Liechtmestag. Anno (15) XIX. quibus eorum Legatos invitant ad habenda Muraeponti (Bruck an der Mur) tanquam loco juxta ultima Conventa Oenipontana opportunissimo Comitia ad conservandam a Morte Maximiliani Imp. quae 12. Jan. Welsii in Austria super. acciderat, Provinciarum tranquillitatem, dum Carolus et Ferdinandus Archidd. ex Hispania advenirent, vel, ut ipsi exprimunt: *Damit diselben viinsre gnadigst Herren bey den Lannden, vnd binwiderumb*

die Lannd bey Iren kun. vnd fürstl. Gn. bleiben megen. Literae hae perferendae traditae sunt Viro nobili Bernardo de Teuffenbach, unde addita est: *Instruction was der Edl vöfst Pernhart von Teuffenbach von wegen gemainer Lanndtshafft in Steyr mit denen von der Ritterschaft in österreich oder Irem ausschus handeln sol.* In hac Instructione ajunt Styri, se idem a Carintbis, Carniolisque petituros, imo et a Tyrolenisibus, siquidem Austriacis visum fuerit, deliberaturos etiam de Legatione Principibus juvenibus obviam mittenda. Ignorabant tunc, Ferdinandum solum venturum, qui et ipse sat turbaram in Austria reperit, ut habes in Pezii Scriptt. Rer. Aust. T. II. col. 987. de Dissenstione Provincialium Austriae.

Fol. 28. p. 2. Dodecastichon Graecolatinum jocosum in Sacerdotes Catholicos, cuius initium:

*Εἰματολευκοφόροι, Φαινοσκυθεωποπέστωποι,
Σύλ(γ)οδιεγύδοιοι, Χειματομιστοπέάται &c.*

*Candidauestigeri, Faciesimulanteseueri,
Pulchroperotumidi, Missapecunifaces &c.*

Atque ita quatuor hujusmodi sesquipedalibus vocum monstris unumquodque Distichum constat. Ad oram folii inferiorem Manus coaeva notavit: *Manus Camera-rii Junioris. 7. Junij. anno 55. et compositio patris.* Id est Joachimi magni illius Graecarum Li-

terarum in Germania statoris. Quis vero junior ille e quinque Filiis?

Fol. 29. Iudicium Quorundam Theologorum de ijs qui sibi mortem consiscunt aut alias repentina morte obeunt. Fragmentum est, incipiens: *Paulus inquit, mani-festa*

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11819

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1949

P O L E M I C I .

1950

*festa sunt opera carnis &c. et de-
finens: Ego iudicare nec debo
nec possum de morte Joannis Craus
Doctoris Hallensis.*

*Fol. 31. Literae Christophori
Ducis Würtembergici ad Caro-
lum Card. Lotharingicum datae
Stutgardiae 17. Julij Anno. 63.
Ineunt: Salutem et parata nostra
officia. Reuerendissime princeps.
Cum in mentem mibi ueniret Col-
loquium inter uestram dilectionem
et me superiore anno ad Taber-
nas Alsatias de præcipuis capitibus
Christianæ religionis et inter ce-
tera de Missa quoque habitum &c.
Significat spem suam de abolen-*

*dis Tridenti superstitionibus ma-
giis et idololatriis Missarum de-
collasse visis Decretis et Canonis-
bus hac super re. Mittere se duos
Libros de origine et compilatione
Missæ, obtestarique Cardinalem,
ut illos expendat. Ceterum ag-
noscit hunc in scripturis sanctis et
veterum patrum monumentis bene
uersatum doctrina eloquentia usu
rurum et autoritate multum ua-
lere.*

*Fol. 33. Romani Schmiedt de
Brenborg Syndici Vallensis Epi-
gramma hexastichon ad Regem
Maximilianum, 10. Sept. a. 1562.
quod incipit:*

*Sic Asia, Duce te, peregrina per æqua vœta
In nostram veniat Græcia tota fidem &c.*

*Fol. 34. Exemplum literarum
ab Oxonio missarum de disputatio-
ne Thomæ Crameri Archiepisco-
pi nuper Cantuariensis et Nicolai
Ridleij nuper Episcopi Londonien-
sis et Hugonis Latemerij olim
Episcopi Wigorniensis. Idem,
quod indicatum fuit alibi.*

DI.

*ibar gehabt haben. Orditur: Es
weissaget der heilig prophet Got-
tes, das der luidige Antichrist sein
reich damit mehren, vnd erhal-
ten werde, das er wirdt die len-
der seinen mitbelfern, vnd fur-
derern auftailen vnd sie zu gro-
ßen herren machen. Atque hinc
Invectivae in Pontificem Clerum-
que Romanum prorumpunt, qui-
bus Rationes e Verbo Dei, Pra-
xi primorum temporum, Patrum
Scriptis, antiquis Canonibus, et
Ritualibus miscentur, dissimulatis
tamen difficultatibus, quae ab in-
condita multitudine suffragium fe-
rente separari vix posse videntur.
Obmovetur etiam Catholicis,
quod quandoque Molitoris aut
Olitoris Filio Episcopatum con-
ferant, ut factum dicitur in Si-
donio, quem perjurii accusat Au-*

875 Codex chartaceus germ. Sec.
XVI. Folior. 21. f. contendit,
Electiōnē Episcoporum et Prae-
latorū non Ecclesiasticis solum,
sed et Laicis competere, unde
inscribitur: Gruntliche Beweisung
das die Wallen der prelaten vnd
pischoffen nicht allain den geistli-
chen, sondern auch den laien ge-
bore, vnd das sie die wallen sei-
der Christo ber bis auf 1300

A a a 3

tor